

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ»

Кафедра _____ безпеки життєдіяльності _____
(повна назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи
Р. Б. Папірник

« _____ 20 19 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Природні та техногенні загрози, оцінювання небезпек

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність _____ 263 «Цивільна безпека» _____

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійна програма _____ «Охорона праці» _____

(назва освітньої програми)

освітній ступінь _____ бакалавр _____

форма навчання _____ денна _____

(денна, заочна, вечірня)

розробник _____ Рибалка Катерина Анатоліївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Джерела природних та техногенних загроз, є складовою для аналізу загроз які впливають на працівника під час виробничої діяльності. Дисципліна «Природні та техногенні загрози, оцінювання небезпек» ознайомлює студента з джерелами природних та техногенних загроз та методами їх оцінювання. Вирішуються завдання професійної діяльності на основі аналізу джерел та системи моніторингу загроз природного та техногенного походження та оцінювання небезпек.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Години	Кредити	Семестр	
				VI
Всього годин за навчальним планом, з них:	105	3,5		
Аудиторні заняття, у т.ч:	46			46
лекції	30			30
лабораторні роботи	16			16
практичні заняття	-			-
Самостійна робота, у т.ч:	59			59
підготовка до аудиторних занять	9			8
підготовка до контрольних заходів	10			12
виконання курсового проекту або роботи	-			-
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	10			17
підготовка до екзамену	30	1		30
Форма підсумкового контролю				екзамен

3. СТИСЛИЙ ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни «Природні та техногенні загрози, оцінювання небезпек» є формування у студентів системи теоретичних знань, практичних вмінь і навичок щодо запобігання виникнення природних та техногенних загроз, застосування методів прогнозування наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру та оцінювання загроз з подальшим оперативним вирішенням питань у сфері цивільної безпеки.

Завдання дисципліни «Природні та техногенні загрози, оцінювання небезпек» є навчити майбутніх фахівців ефективно вирішувати завдання професійної діяльності на основі аналізу джерел та системи моніторингу загроз природного та техногенного походження, орієнтуватись в методах прогнозування наслідків надзвичайних ситуацій та бути здатними до оцінювання небезпек.

Пререквізити дисципліни. Вивчення дисципліни ґрунтується на знаннях з дисциплін: «Правові основи цивільної безпеки», «Безпека життєдіяльності», «Основи теорії надійності і техногенний ризик», «Вища математика».

Постреквізити дисципліни. Дана дисципліна тісно пов'язана з такою дисципліною як «Захист у надзвичайних ситуаціях та організація аварійно-рятувальних робіт», «Інженерний захист населення та територій».

Компетентності. Результатом вивчення дисципліни «Природні та техногенні загрози, оцінювання небезпек» є здобуття студентами таких компетентностей:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів відповідних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу, оцінки та синтезу нових рішень.

ЗК 08. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, приймати обґрунтовані рішення.

(відповідно до освітньо – професійної програми «Охорона праці» (СВО ПДАБА – 2636 – 2017).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

ФК 02. Здатність ідентифікувати небезпеки, оцінювати джерела й види небезпек, описувати їхню класифікацію.

ФК 03. Здатність аналізувати й оцінювати потенційну небезпеку об'єктів господарювання (технологічних процесів і обладнання) для людини й навколишнього середовища.

ФК 07. Здатність використовувати методи визначення та контролю фактичних рівнів негативного впливу на людину і довкілля.

ФК 09. Здатність оцінювати небезпеки різного характеру при експлуатації об'єктів та у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

ФК 11. Здатність прогнозувати і оцінювати обстановку в зоні надзвичайної ситуації (аварії).

ФК 23. Здатність визначати ризики небезпек, складати карти професійних ризиків, застосовувати міжнародні стандарти щодо аудиту та системи керування охороною праці на підприємстві.

(відповідно до освітньо – професійної програми «Охорона праці» (СВО ПДАБА – 2636 – 2017).

Заплановані результати навчання (відповідно до освітньо – професійної програми «Охорона праці» (СВО ПДАБА – 2636 – 2017): ПРН 09. Класифікувати та визначати типові радіаційно-, хімічно- і біологічно небезпечні властивості речовин та матеріалів; ПРН 21. Ідентифікувати небезпеки та можливі її джерела, оцінювати ймовірність виникнення небезпечних подій та їх наслідків, а саме в результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- джерела природних та техногенних загроз;
- методи моніторингу за природними та техногенними загрозами; концепцію системи інтегральної безпеки від надзвичайних ситуацій;
- методи прогнозування за джерелами природних та техногенних загроз;
- основні підходи до якісної та кількісної оцінки стану небезпеки техногенного та природного характеру

вміти:

- застосовувати методи прогнозування наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;
- оцінювати природні та техногенні загрози;
- застосовувати нормативно-правову основу за результатами моделювання та прогнозування природних та техногенних небезпек пов'язаних з професійною діяльністю.

Методи навчання:

- словесні: лекція (вступна, тематична, оглядова, підсумкова). Проведення лекційних занять включає: викладення теоретичного матеріалу; оглядові лекції з використанням опорного конспекту; лекції-дискусії; лекції-візуалізації із використанням мультимедійних технологій;
- практичні (лабораторна робота, ділові ігри, вирішення задач та ін.);
- наочні (ілюстрація, спостереження, демонстрація, відео-метод показ, пред'явлення матеріалу);
- робота з книгою.

Форми навчання: індивідуальні, групові, аудиторні, позааудиторні.

4. СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі					
	усього	л	п	лаб	інд	с/р
Змістовий модуль 1. Природні та техногенні загрози. Оцінка та прогнозування природних та техногенних небезпек						
1. Сучасний стан надзвичайних ситуацій в Україні.	4	2		2		
2. Небезпечні природні процеси.	2	2				
3. Небезпечні техногенні процеси.	6	2		2		2
4. Моніторинг природних та техногенних небезпек.	4	2				2
5. Структура та функції системи інтегральної безпеки.	6	2		2		2
6. Технічні засоби системи інтегральної безпеки.	4	2				2
7. Методи прогнозування природних та техногенних небезпек.	10	4		2		4
8. Моделі впливу надзвичайних ситуацій. Закони руйнування споруд і ураження людей.	8	2		2		4
9. Прогнозування наслідків надзвичайних ситуацій природного характеру.	10	4		2		4
10. Прогнозування наслідків надзвичайних ситуацій техногенного характеру.	10	4		2		4
11. Основні поняття теорії надійності.	4	2				2
12. Основи розрахунку надійності систем.	7	2		2		3
Разом за змістовим модулем	75	30		16		29
Підготовка до екзамену	30					30
Усього годин	105	30		16		59

5. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

№ зан.	Тема занять	Кількість годин
1	Сучасний стан надзвичайних ситуацій в Україні.	2
2	Небезпечні природні процеси.	2
3	Небезпечні техногенні процеси.	2
4	Моніторинг природних та техногенних небезпек.	2
5	Структура та функції системи інтегральної безпеки.	2
6	Технічні засоби системи інтегральної безпеки.	2
7	Методи прогнозування природних та техногенних небезпек.	4
8	Моделі впливу надзвичайних ситуацій. Закони руйнування споруд і ураження людей.	2
9	Прогнозування наслідків надзвичайних ситуацій природного характеру.	4
10	Прогнозування наслідків надзвичайних ситуацій техногенного характеру.	4
11	Основні поняття теорії надійності.	2
12	Основи розрахунку надійності систем.	2
	Усього годин	30

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття не передбачені навчальним планом.

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ зан.	Тема занять	Кількість годин
1	Визначення та оцінка стану небезпеки регіонів України від загроз техногенного та природного характеру.	4
2	Визначення комплексу технічних засобів безпеки на прикладі «пожежна безпека».	4
3	Прогнозування і оцінка обстановки при лісових пожежах	2
4	Розрахунок сил і засобів деблокування потерпілих з-під завалів при руйнуванні будинків	2
5	Оцінка та прогнозування наслідків прориву гідроспоруди	2
6	Оцінка та прогнозування наслідків вибуху газоповітряних сумішей при розриві газопроводу в закритому приміщенні	2
	Разом	16

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ п/п	Вид роботи / Назва теми	Кількість годин
1	підготовка до аудиторних занять	9
2	підготовка до контрольних заходів	10
3	виконання курсового проекту або роботи	-
4	опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях: Тема 1. Соціальні та соціально-політичні небезпеки, їхні види та екстремальних та надзвичайних ситуацій	10

№ п/п	Вид роботи / Назва теми	Кількість годин
	Тема 7. Математичні методи прогнозування. Тема 9. Оцінка та прогнозування процесу руху і трансформації селевого потоку.	
	підготовка до екзамену	30
	Разом	59

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Методи контролю знань на лекціях та лабораторних заняттях: усний та письмовий.

10. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка поточного контролю визначається, як сума балів за відвідування лекцій, виконання практичних робіт та відповідей на тестові питання.

№ з/п	Вид контролю	Кількість балів
1.	Відвідування лекцій, бал	15
2.	Поточний контроль, бал (тести)	55
3.	Виконання лабораторних робіт, бал	30
	Разом	100

Відвідування лекцій

Присутність студента на лекції оцінюється в 1 бал за лекцію, якщо студент не був присутнім – 0 балів.

Поточний контроль

Формою контролю знань зі змістового модулю є тестування, яке проводиться у вигляді письмових відповідей на питання тестових завдань з урахуванням матеріалу практичних робіт та матеріалу, що охоплює всю освітню програму за даною дисципліною.

Тестове завдання з контролю знань зі змістового модулю складається з 10 питань. Кожне питання тесту оцінюється в 5,5 бали.

Лабораторні роботи

Всього 6 лабораторних робіт. Виконані лабораторні роботи змістового модуля оцінюються в 30 балів.

Одна лабораторна робота оцінюється в 5 балів:

4,1 - 5 бали - відповіді студента на питання грамотні та обґрунтовані; студент вільно, впевнено володіє методиками курсу; опанував теоретичні та практичні навички щодо організації технологічного процесу з точки зору охорони праці, розробки засобів захисту і профілактики від небезпечних та шкідливих виробничих чинників, впровадження їх в практику для попередження нещасних випадків;

3,1 – 4,0 бали - студент володіє навчальним матеріалом, на питання відповідає вірно, але потребує уточнень окремих положень, опанував теоретичні та практичні навички щодо організації технологічного процесу з точки зору охорони праці, розробки засобів захисту і профілактики від небезпечних та шкідливих виробничих чинників, впровадження їх в практику для попередження нещасних випадків;

2,1 – 3,0 бали - студент під час відповіді на питання припускається неточностей і помилок, вимагає додаткових питань; володіє матеріалом невпевнено, наявні складнощі при рішенні окремих питань тощо;

0 – 2,0 бали - студент важко розуміє або зовсім не розуміє значення питань, повна відсутність відповіді, практичне завдання не виконано тощо.

Екзамен

Максимальна оцінка за екзамен – 100 балів. Екзамен складається з двох рівноважних питань теоретичного курсу, який проводиться у вигляді письмових відповідей. Відповіді на одне питання оцінюються у 50 балів:

46-50 балів - якщо відповіді студента на питання грамотні та обґрунтовані; студент вільно, впевнено володіє методиками курсу; опанував теоретичні навички щодо організації технологічного процесу з точки зору охорони праці, розробки засобів захисту і профілактики від небезпечних та шкідливих виробничих чинників, впровадження їх в практику для попередження нещасних випадків;

36-45 балів - якщо студент володіє навчальним матеріалом, на питання відповідає вірно, але потребує уточнень окремих положень, опанував теоретичні навички щодо організації технологічного процесу з точки зору охорони праці, розробки засобів захисту і профілактики від небезпечних та шкідливих виробничих чинників, впровадження їх в практику для попередження нещасних випадків;

26-35 балів - якщо студент під час відповіді на питання припускається неточностей і помилок, вимагає додаткових питань; володіє матеріалом невпевнено, наявні складнощі при рішенні окремих питань;

15-25 балів - якщо студент не може дати розумних пояснень щодо теоретичних питань, відповіді мають поверхневий характер, припускається суттєвих та принципових помилок;

1-14 балів - якщо студент важко розуміє або зовсім не розуміє значення питань, повна відсутність відповіді, або відповідь надана на інше питання.

Підсумкова оцінка

Підсумкова оцінка визначається, як середньоарифметична між оцінками поточного контролю та екзамену.

Порядок зарахування пропущених занять

Пропущені лекції та лабораторні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує викладачеві на поточних заняттях чи консультаціях наступним чином:

- оформленням реферату або презентації за темою пропущеної лекції (за вибором студента) та відповіддю на питання викладача з тієї теми, яку студент пропустив та вивчив;
- виконанням лабораторної роботи за темою пропущеного заняття.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Беликов А.С., Капленко Г.Г., Мацяко В.В., Пушнин Л.П., Стаценко Ю.Ф., Кирнос Е.А., Андреева А.В., Зибров И.Ф./ Безопасность жизнедеятельности / Под ред. д.т.н., профессора А.С. Беликова. – Днепропетровск: ФОП Середняк Т.К., 2015 г. – 636 с.
2. ДСТУ 3891-99 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Терміни та визначення основних понять.»
3. ДСТУ 3994-2000 «Безпека в надзвичайних ситуаціях. Надзвичайні ситуації природні. Чинники фізичного походження. Терміни та визначення.»
4. ДСТУ 4933-2008 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Техногенні надзвичайні ситуації. Терміни та визначення основних понять.»
5. ДСТУ 7295:2013 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Моніторинг. Терміни та визначення основних понять»
6. Зеркалов Д.В. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. / – К.: Основа, 2016. 267 с.
7. Надежность технических систем и техногенный риск: учебник / А. В. Гуськов, К. Е. Милевский. – Новосибирск : «Новосиб. гос. техн. ун-т.», 2007. – 427с.
8. Нормування показників надійності технічних засобів : навчальний посібник / О. М. Васілевський, О. Г. Ігнатенко. – Вінниця : ВНТУ, 2013. – 160 с

9. Основы моделирования чрезвычайных ситуаций: учеб. пособие / В. Г. Шаптала, В. Ю. Радоуцкий, В. В. Шаптала; под общ. ред. В. Г. Шапталы. – Белгород: Изд-во БГТУ, 2010. – 166 с.
10. План реагування на надзвичайні ситуації державного рівня від 14 березня 2018 р. № 223
11. Толок А.О. Крюковська О.А. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник. – 2011. – 215 с.
12. Цивільний захист [підручник] / О. І. Запорожець, В. О. Михайлюк, Б. Д. Халмуратов та ін.– К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 264 с.
13. Шишмарёв, В. Ю. Надежность технических систем : учебник для бакалавриата и магистратуры / В. Ю. Шишмарёв. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2018. — 290 с. — (Серия : Бакалавр и магистр. Академический курс).

Допоміжна

1. Загальнодержавна цільова програма захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2013-2017 роки
2. Звіт про основні результати діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій у 2018 році
3. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року зі змінами та доповненнями.
4. Надежность технических систем и техногенный риск : учеб. пособие : в 2 ч. / А. Б. Корчагин, В. С. Сердюк, А. И. Бокарев. – Омск : Изд-во ОмГТУ, 2011. Ч. 1 : Основы теории. – 228 с.
5. Учебное пособие к курсу лекций по дисциплине «Надежность технических систем и техногенный риск»/Сост. Е.А. Киндеев, Владим. гос. ун-т., Владимир, 2016. – 170 с.

12. INTERNET- РЕСУРСИ

1. <http://www.dsns.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби з надзвичайних ситуацій
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. www.nbuv.gov.ua.

Розробник

(К. А. Рибалка)

(підпис)

Гарант
освітньої програми

(А. С. Беліков)

(підпис)

Силабус затверджено на засіданні кафедри безпеки життєдіяльності
Протокол від « 30 » 09 20 19 року № 5